

א ז ר חות

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	(14x1)	—	14	נקודות
פרק שני	—	(9x3) + (13x1)	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(12x2)	—	24	נקודות
פרק רביעי	—	(11x2)	—	22	נקודות
סה"כ	—		—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. מדינת ישראל מחייבת את יצרני הסיגריות להצמיד תווית אזהרה למוצרים שהם משווקים. באזהרה עליהם לכלול פירוט של הנוקים העלולים להיגרם למעשן ולמי שנמצא בסביבתו. המדינה מעוניינת לצמצם את העישון, ולהביא לידיעת כל אדם מהו הסיכון הכרוך בעישון כדי שיוכל להחליט על פי שיקול דעתו אם לעשן או לא. יצרני סיגריות שלא יפעלו על פי הכללים המחייבים ייענשו, ויוטלו עליהם קנסות כבדים.
  - ציין והסבר זכות טבעית (זכות יסוד) שהמדינה מבקשת לממש באמצעות פרסום האזהרה. נמק את תשובתך על פי הקטע.
  - ציין והסבר את העיקרון הדמוקרטי שיצרני הסיגריות מחויבים לפעול על פיו. נמק את תשובתך על פי הקטע.
2. בסודן היה סכסוך ממושך בין תושבי צפון המדינה לתושבי דרום המדינה. כדי לסיים את הסכסוך, הוחלט לערוך הצבעה שבה יחליטו תושבי הדרום אם הם רוצים להיפרד מהצפון, ולהקים מדינה משלהם.
  - התקיימה הצבעה ובה הצביעו כתשעים אחוז מהמשתתפים בעד הפירוד.
  - עם פרסום התוצאות הודיע מנהיג סודן שהוא מכיר בהחלטה של תושבי הדרום להקים מדינה משלהם באזור שבו הם מתגוררים כיום, ואיחל להם הצלחה בכך.
  - ציין והסבר עיקרון דמוקרטי שהתממש בתהליך שהתרחש בסודן. נמק את תשובתך על פי הקטע.
  - ציין והסבר את התנאי לקיום מדינה (שלא היה קודם לכן בדרום המדינה), שיתממש עם ביצוע ההחלטה. נמק את תשובתך על פי הקטע.

המשך בעמוד 3.

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
על שלוש מהשאלות 3-7 (לכל שאלה – 9 נקודות)
ועל אחת מהשאלות 8-9 (לשאלה – 13 נקודות).

ענה בקצרה על שלוש מהשאלות 3-7.

3. הצג שני ביטויים מהכרזת העצמאות שמעידים על היותה של מדינת ישראל מדינה יהודית.
4. הצג את מדיניות ההעדפה המתקנת.
5. הצג שני נושאים שבהם עוסק הסדר "הסטטוס קוו".
6. הצג שני תנאים להבטחת אי תלותה של הרשות השופטת.
7. הצג שתי דוגמאות לעירוב סמכויות בין רשויות השלטון בישראל.

ענה על אחת מהשאלות 8-9.

8. הצג את המושג "זהות".
הסבר איזה מרכיב זהות מודגש בלאומיות פוליטית.
9. הצג את המושג "פקודה בלתי חוקית בעליל".
הסבר כיצד ציות לפקודה כזאת פוגע במימוש חובות האדם כאדם.

המשך בעמוד 4

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע בעיון, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

פסקה א משטר דמוקרטי מבוסס על קיומה של מערכת ערכים ועקרונות החשובים לחברה ומאפשרים לה לתפקד ביעילות. בישראל, שהיא דמוקרטיה פרלמנטרית מובהקת – מקור הכוח של הכנסת הוא בהיותה הגוף השלטוני הנבחר. הכנסת אמורה לבטא את מגוון הדעות הפוליטיות הרווחות בציבור והיא המוסמכת להכריע הכרעות חשובות.

פסקה ב אולם מדי פעם מתקיימים מהלכים פוליטיים שיש בהם כדי לשנות את יחסי הכוחות בין רשויות השלטון לדוגמה. אחד הצעדים שנקטה הממשלה היה הצעת חוק תקציב דו-שנתי בעבר, הממשלה הייתה חייבת לקבל בכל שנה אישור מידי הכנסת לתקציבה לאותה שנה. הצבעה של הכנסת נגד התקציב מביאה לסיום כהונתה של הממשלה. כיום זקוקה הממשלה לאישור התקציב על-ידי הכנסת אחת לשנתיים בלבד, ויש הטוענים ששינוי החוק מאפשר לממשלה חופש פעולה רחב מדי ובכך נפגע מעמדה של הכנסת.

פסקה ג העובדה שהכנסת אישרה את חוק משאל העם היא דוגמה נוספת לכך. משאל עם כשלעצמו אינו פסול אבל כוחה של הדמוקרטיה הפרלמנטרית שלנו נשען על הנכונות של כולם לפעול על פי הכללים המקובלים שיעליהם מבוסס המשטר הדמוקרטי של מדינת ישראל. לפיכך המשמעות של אימוץ חוק משאל העם היא לדעתי פגיעה במעמדה של הכנסת בהיותה המוסד המכריע בדמוקרטיה שלנו.

(מעובד על פי מאמר מאתר המכון הישראלי לדמוקרטיה 2008:1/31)

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה – 12 נקודות).

10. ציין והסבר תפקיד של הכנסת הבא לידי ביטוי בפסקה א.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

11. ציין והסבר את העיקרון הדמוקרטי הבא לידי ביטוי בפסקה ב.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

12. ציין והסבר מובן של הדמוקרטיה (פורמלי או מהותי) הבא לידי ביטוי בפסקה ג.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 13-16 (לכל שאלה – 11 נקודות).

13. בכנסת התקבל חוק המחייב את לשכת עורכי הדין להעניק סיוע משפטי ללא תשלום למי שזכאי לכך. יוזמי החוק טענו שחוק זה יאפשר להגדיל את הסיכויים של מי שנפגע לתבוע זכויות המגיעות לו, או להתגונן כראוי מפני תביעות פליליות או אזרחיות המוגשות נגדו.
— ציין והסבר את הזכות שהחוק נועד לקדם.
נמק את תשובתך על פי הקטע

14. בתוניסיה השתתפו אלפי אזרחים בהפגנות סוערות בדרישה להפיל את השלטון במדינה ולכונן בה משטר דמוקרטי.
פרשנים טוענים כי לרשתות חברתיות באינטרנט כגון "פייסבוק" או "טוויטר" היה תפקיד חשוב בהפלת השלטון, מכיוון שמה שנכתב בהן עודד את האזרחים לפעול לשינוי המציאות במדינה.
— ציין והסבר את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת (פורמלי או בלתי פורמלי) שהביא להפלת השלטון בתוניסיה.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

15. ראש ממשלת בריטניה הצהיר שהוא מעוניין לפעול כדי לקדם זהות אחידה ומשותפת לכל אזרחי בריטניה, המבוססת על זכויות אדם, דמוקרטיה, שילוב חברתי ושוויון בפני החוק. לדבריו, על המדינה לבטל את התמיכה הממשלתית בשונות התרבותית שבין קבוצות שונות במדינה.
— ציין והסבר את הגישה לזכויות מיעוטים (זכויות קבוצה) שראש הממשלה הבריטי מבקש לפעול על פיה.
— נמק את תשובתך על פי הקטע.

16. בבנקים מוצב שילוט ובו פנייה ללקוחות להמתין לתורם, תוך שמירה על מרחק סביר מהלקוח המקבל שירות על ידי פקיד הבנק.
- המטרה היא לאפשר לכל לקוח לקבל את השירות המתאים לצרכיו, ללא חשש שהעומדים אחריו בתור יראו או ישמעו דברים הנוגעים לחשבונותיו הכספיים.
- ציין והסבר את הזכות של הלקוח שעליה הבנק מבקש להגן.
- נמק את תשובתך על פי הקטע

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך